

Филозофска методологија

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Студент докторских студија у настави филозофске методологије показује степен овладавања основним филозофским методама стварања и излагања филозофског и научног мишљења.

Исход предмета

Способност коришћења филозофских метода и њихових посебних поступака у филозофском начину мишљења.

Садржај предмета

Увод. Филозофски метод заснивања филозофског система знања (материјализам, идеализам, ирационализам). Филозофски метод заснивања филозофских теорија (трансцендентални, херменеутички, спекулативни и феноменолошки метод). Филозофски метод и ступњеви спознаје (емпиризам, рационализам, критицизам). Методски поступци филозофије у логичком стварању и излагању појма, суда и закључка. Научни метод филозофије.

Анализа текстова с подручја дијалектичке, трансценденталне, спекулативне и феноменолошке методе филозофије.

Препоручена литература

1. Аристотел, *О тумачењу*, БИГЗ, Београд, 1970
2. Декарт, Р., *Реч о методи*, СФД, Београд, 1952
3. Kant, I., *Kritik der reinen Vernunft*, Ph. Meiner Verlag, Hamburg, 1976
4. Schleiermacher, F., *Hermeneutik* Kimmmerle, Heidelberg, 1959
5. Husserl, E., *Logische Untersuchungen*, Huserliana Den Hague, 1984
6. Quine, O., *Methods of Logic*, CUP, New York, 1972
7. Collingwood, R. G., *An Essey on Philosophical Method*, Clarendon, Oxford, 1933
8. Gadamer, H. G., *Истина и метода*, Деметра, Загреб, 2012
9. Аћимовић, М., *Филозофија мишљења*, Футура Публикације, Нови Сад, 2007

Докторска дисертација - избор теме и преглед литературе

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Успостављање тематског оквира за израду докторске дисертације и спецификација тематског подручја и конкретних истраживачких задатака на докторској дисертацији.

Исход предмета

Конкретизација тематског и истраживачког задатка у концепту припреме за израду докторске дисертације.

Садржај предмета

Студијски истраживачки рад

Садржај предмета је одређен филозофском дисциплином којој предвиђена тема докторске дисертације припада, као и конкретним интерпретативним могућностима које се отварају у истраживачком пољу теме дисертације.

Препоручена литература

Докторант у сарадњи са ментором врши избор литературе која је предвиђена за саму профилацију концепта теме за докторску дисертацију, из одговарајуће филозофске дисциплине, као и литературе која непосредно покрива одабрану тему.

Израда и објављивање првог научног рада

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Испуњавање законске обавезе која је предвиђена Законом о високом образовању. Оспособљавање за самостални научно-истраживачки и ауторски рад.

Исход предмета

Публиковање израђеног научног рада у публикацијама или часописима одговарајућег научног ранга.

Садржај предмета

Студијски истраживачки рад

Избор одговарајуће истраживачке теме, студирање рецентне литературе и израда самога научног рада.

Препоручена литература

Одабрана рецентна литература којом се апсолвира истраживачки задатак на чијој је изради конципиран научни рад.

Израда и објављивање другог научног рада

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Испуњавање законске обавезе која је предвиђена Законом о високом образовању. Оспособљавање за самостални научно-истраживачки и ауторски рад.

Исход предмета

Публиковање израђеног научног рада у публикацијама или часописима одговарајућег научног ранга.

Садржај предмета

Студијски истраживачки рад

Избор одговарајуће истраживачке теме, студирање рецентне литературе и израда самога научног рада.

Препоручена литература

Одабрана рецентна литература којом се апсолвира истраживачки задатак на чијој је изради конципиран научни рад.

Докторска дисертација - истраживање теме

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Темељни истраживачки рад докторанта на конципирању основне структуре докторске дисертације, на профилацији посебних одељака и тематских целина дисертације, као и писање појединих текстова из склопа тематских задатака дисертације.

Исход предмета

Утврђивање основне структуре докторске дисертације, њене унутрашње раздеобе на посебна истраживачка подручја и тематске задатке.

Садржај предмета

Утврђивање основне структуре докторске дисертације, њене унутрашње раздеобе на посебна истраживачка подручја и тематске задатке.

Препоручена литература

У сагласности са утврђеним општим списком литературе која је утврђена за целину докторске дисертације врши се селекција литературе према конкретним истраживачким задацима.

Израда и објављивање трећег научног рада

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Испуњавање законске обавезе која је предвиђена Законом о високом образовању. Оспособљавање за самостални научно-истраживачки и ауторски рад.

Исход предмета

Публиковање израђеног научног рада у публикацијама или часописима одговарајућег научног ранга.

Садржај предмета

Студијски истраживачки рад

Избор одговарајуће истраживачке теме, студирање рецентне литературе и израда самога научног рада.

Препоручена литература

Одабрана рецентна литература којом се апсолвира истраживачки задатак на чијој је изради конципиран научни рад.

Пријава и одбрана пријаве докторске дисертације

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 15

Услов: Нема

Циљ предмета

Прелиминарна верификација званичне пријаве докторске дисертације. Верификација се обавља одбраном пријављене докторске дисертације пред одговарајућом мериторном комисијом, коју бира Наставно-научно веће Факултета.

Исход предмета

Одбрањена пријава докторске дисертације, као услов за приступање писању докторске дисертације.

Садржај предмета

Студијски истраживачки рад

Тематски разговор и одбрана концепта докторске дисертације.

Препоручена литература

Литература која је предвиђена у прелиминарном опису верификоване литературе за израду докторске дисертације.

Израда и објављивање четвртог научног рада

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 15

Услов: Нема

Циљ предмета

Испуњавање законске обавезе која је предвиђена Законом о високом образовању. Оспособљавање за самостални научно-истраживачки и ауторски рад.

Исход предмета

Публиковање израђеног научног рада у публикацијама или часописима одговарајућег научног ранга.

Садржај предмета

Студијски истраживачки рад

Избор одговарајуће истраживачке теме, студирање рецентне литературе и израда самога научног рада.

Препоручена литература

Одабрана рецентна литература којом се апсолвира истраживачки задатак на чијој је изради конципиран научни рад.

Израда и одбрана докторске дисертације

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 30

Услов: Нема

Циљ предмета

Образлагање филозофске релевантности питања и проблема који су обухваћени темом докторске дисертације, као и примерености предузетог интерпретативног захвата теме.

Исход предмета

Адекватно одговарање на захтеве одређене темом докторске дисертације, односно одбрана носеће тезе саме дисертације у свим њеним аспектима.

Садржај предмета

Садржај писања докторске дисертације одређен је филозофском дисциплином којој предвиђена тема докторске дисертације припада, као и конкретним интерпретативним могућностима које се отварају у истраживачком пољу теме дисертације. Одбрана докторске дисертације одређена је филозофском дисциплином којој предвиђена тема докторске дисертације припада, као и конкретним интерпретативним могућностима које су се отвориле у истраживачком пољу теме дисертације.

Препоручена литература

Античка филозофија

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Основна намера наставе из предмета „Античка филозофија“ је тематизација фундаменталних питања, кључних ставова и носећих идеја водећих грчких филозофа, како на генералном нивоу тако и у појединачним елаборацијама. Такође, циљ предмета је оспособљавање студената за самостално апсолвирање и анализирање, како усмено тако и писмено, различитих фрагмената и текстова античких филозофа. Затим, омогућавање студентима постизања компетентности у процени различитих дела, узимајући притом у обзир доступне оригиналне радове и коментаре савремених филозофа. Коначно, утврђивање утицаја античке филозофске баштине на развој потоње филозофије, и уопште на *weltanschauung* модерног човека западне цивилизације.

Исход предмета

Студенти треба да стекну продубљене увиде у једну од најзначајнијих епоха у филозофији, који ће им омогућити потпуну самосталност у каснијем професионалном бављењу филозофијом.

Садржај предмета

Проблем почетка античке филозофије; Постулирању форме мишљења филозофије као појмовног мишљења; Једно и мноштво; *Arche i stoiheion*; *Logos* у грчкој филозофији; *Physis-nomos*; Ступњеви сазнања и релација знања и истинитог схватања у *Држави*, *Менону* и *Теетету*; Учење о идејама у Платоновим дијалозима; Учење о души у *Федону*, *Федру* и *Држави*; *Dikaiosyne* као конституишући фактор ваљане политике и ваљаних грађана; Критика и дефиниција софиста у *Држави* и *Софисти*; Поимање Демијурга у *Тимају*; Аристотелова *аитиологија*; Телеологија и нужност; Теологија, *Dynamis-energeia* (i *entelecheia*), Категорије; Душа и тело у спису *О души*; Блаженство и пријатељство у Аристотеловим делима; Аристотелово учење о *полису*, Перипат као научно-истраживачка институција; Логика Стое; Космологија Стое; „Живот у сагласности са природом“; Разлика између атомистичког и епикурејског поимања атома; Епикурејско схватање богова и смрти; Епикурејска терапеутика страсти и страха: *ataraxia*; Пиронова критика чулног сазнања и Енесидемова критика ума; Значај Цицерона за преношење филозофске терминологије на латински језик; Новопитагорејство и нови кинизам; Хеленистичко-јеврејска синтеза оличена у Филону из Александрије; Платиново хватање бога и поимање еманације; Друге новоплатонистичке школе.

Препоручена литература

1. Калуђеровић, Ж., *Аристотел и предсократовци*, КриМел, Нови Сад, 2004.
2. Елер, К., *Субјективност и самосвест у Антици*, ПЛАТΩ, Београд, 2002.
3. Ципра, М., *Метармофозе метафизике*, Матица хрватска, Загреб, 1999.
4. Кремер, Х., *Платоново утемељење метафизике*, ДЕМЕТРА, Загреб, 1997.
5. Жуњић, С., *Аристотел и хенологија*, Просвета, Београд, 1988.
6. Guthrie, W.K.C., *A History of Greek Philosophy I-VI*, Cambridge, 1962-1981.
7. Barnes, J., *The Presocratic Philosophers I-II*, London and New York, 2005.
8. Demos, R., *The Philosophy of Plato*, Cosmo Publications, 2011.
9. Vlastos, G., *Platonic Studies*, Princeton, 1981.
10. W. Jaeger, *Aristoteles Grundlegung einer Geschichte seiner Entwicklung*, BiblioBazaar 2009.
11. G.E.R., Lloyd, *Aristotle: the Growth and Structure of his Thought*, Cambridge Univ. Press 1982.
12. Целокупна Платонова и Аристотелова дела

Трансцендентална и спекулативна филозофија

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Студентима докторских студија познавање трансценденталне и спекулативне филозофије (немачког идеализма) треба да омогући самосталну оријентацију у целини филозофске традиције, како према њезиним историјским темељима, тако и према водећим тенденцијама савремене филозофије.

Исход предмета

Студенти треба да стекну продубљене увиде у једну од најзначајнијих епоха у историји филозофије, који ће им омогућити потпуну самосталност у каснијем професионалном бављењу филозофијом.

Садржај предмета

Кантова теоријска и практичка филозофија; Критика расудне снаге

Фихтеово учење о науци и практичка филозофија

Шелингова натурфилозофија, заснивање система идентитета, потоња филозофија,

Хегелов филозофски систем

Семинарски рад; анализа текстова.

Препоручена литература

1. Кант, И., *Критика чистог ума*, БИГЗ Београд, 1976
2. Кант, И., *Критика практичног ума*, БИГЗ, Београд, 1979
3. Кант, И., *Критика моћи суђења*, БИГЗ, Београд, 1991
4. Кант, И., *Метафизика морала*, БИГЗ, Београд, 1993
5. Фихте, Ј.Г. *Учење о науци*, БИГЗ, Београд, 1976
6. Шелинг, Ф.В.Ј., *Систем трансценденталног идеализма*, Напријед, Загреб, 1966
7. Шелинг, Ф.В.Ј., *О бивству слободе*, Цекаде, Загреб, 1985
8. Хегел, Г.В.Ф. *Феноменологија духа*, Наклада Љевак, Загреб 2000
9. Хегел, Г.В.Ф., *Наука логики 1-3*, БИГЗ, Београд 1976
10. Хегел, Г.В.Ф., *Енциклопедија филозофских знаности*, В. Маслеша, Сарајево, 1964
11. Хегел, Г.В.Ф., *Основне црте филозофије права*, В. Маслеша, Сарајево, 1989

Филозофија Новог века

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Семинарски рад

Циљ предмета

Циљ предмета је да оспособи кандидата за дубље разумевање нововековне филозофије, утицаја којима је подлегала, те разлога због којих јој се и данас враћа свако филозофско мишљење.

Исход предмета

Исход предмета је увид кандидата у нововековну филозофију и њен значај за каснију филозофску мисао.

Садржај предмета

Појам новог века. Однос према средњовековној филозофији. Утицај схоластике. Реформа знања. Разум и/или искуство - спорови између нововековних филозофа. Однос између методе и метафизике. Наивна онтологија версус метафизика.

Препоручена литература

Dijksterhuis, E.J., *The Mechanization of the World Picture*, Oxford University Press, Oxford, 1961.

Moreau, J., *Spinoza et le spinozisme*, PUF, Paris, 1971.

Bennett, J., *Locke, Berkeley, Hume: central themes*, Oxford University Press, London, 1971.

Gouhier, H., *La Pensée Métaphysique de Descartes*, Vrin, Paris, 1978.

Gouhier, H., *Les premières pensées des Descartes: contribution à l'histoire de l'antirenaissance*, Vrin, Paris, 1979.

Rescher, N., *Leibnitz's Metaphysics of nature: A Group of Essays*, Dordrecht, 1981.

Marion, J.-L., *Sur la théologie blanche de Descartes*, PUF, Paris, 1981.

Bennett, J., *A Study of Spinoza's Ethics*, Hackett, Indianapolis, 1984.

Toulmin, S., *The Return to Cosmology. Postmodern Science and the Theology of nature*, Berkeley, 1985.

Deleuze, G., *Le Pli: Leibniz et le baroque*, Les Editions de Minuit, Paris, 1988.

Woolhouse, R.S. (ed.), *Metaphysics and the Philosophy of Science in the Seventeenth and Eighteenth Centuries*, Kluwer, Dordrecht/Boston, 1988.

Jolley, N., *The Light of the Soul: Theories of Ideas in Leibniz, Malebranche and Descartes*, Oxford University Press, Oxford, 1990.

Bouveresse, R., *Spinoza et Leibniz: L'idée d'animisme universel*, Vrin, Paris, 1992.

Dennett, D., *Consciousness Explained*, Allen Lane, Harmondsworth, 1992.

Cottingham, J., (ed.), *The Cambridge Companion to Descartes*, Cambridge University Press, New York, 1992.

Garber, D., *Metaphysical Physics*, University of Chicago Press, Chicago, 1992.

Woolhouse, R., *Descartes, Spinoza, Leibniz: The Concept of Seventeenth Century Metaphysics*, Routledge, London/New York, 1993.

Sorell, T. (ed.), *The Rise of Modern Philosophy. The Tension between the New and Traditional Philosophies from Machiavelli to Leibniz*, Clarendon Press, Oxford, 1995.

Jolley, N. (ed.), *The Cambridge Companion to Leibniz*, Cambridge University Press, 1995.

Hausman, D., *Descartes's Legacy: Mind & Meaning in Early Modern Philosophy*, University of Toronto, Toronto, 1997.

Döring, D., *Die Philosophie Gottfried Wilhelm Leibniz*, S. Hirzel, Stuttgart/Leipzig, 1999.

Bredenkamp, H., *Die Fenster der Monade: Gottfried Wilhelm Leibniz' Theater der Natur und Kunst*,

Akad.-Verl., Berlin, 2008.

Филозофија егзистенције

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Активно знање и изворно читање основних студија с подручја филозофије егзистенције.

Исход предмета

Да се студенти докторских студија осамостале у изворним истраживањима филозофских система Кјркегора, Хајдегера, Јасперса и Сартра.

Садржај предмета

Религиозно-егзистенцијална онтологија Серена Кјркегора.

Јасперсова периехотологија.

Хајдегерава фундаментална онтологија и мишљење повести битка.

Сартрова егзистенцијална онтологија.

Анализа текстова из главнијих дела филозофа филозофије егзистенције.

Препоручена литература

1. Кјркегор, С., *Страх и дрхтање*, БИГЗ, Београд, 1975
2. Кјркегор, С., *Или-или*, В. Маслеша, Сарајево, 1979
3. Хајдегер, М., *Битак и време*, Напријед, Загреб, 1988
4. Хајдегер, М., *Кант и проблем метафизике*, Младост, Београд, 1979
5. Хајдегер, М., *Извор уметничког дела*, Младост, Београд, 1959
6. Јасперс, К., *Филозофија егзистенције*, Нолит, Београд, 1967
7. Јасперс, К., *Филозофија*, ИКЗС, Нови Сад, 1995
8. Сартр, Ж.П., *Биће и ништавило*, Нолит, Београд, 1983
9. Сартр, Ж.П., *Критика дијалектичког ума*, Нолит, Београд, 1988

Феноменологија

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Продубљено познавање историјско-филозофског контекста у којем је Едмунд Хусерл засновао феноменологију. Оспособљавање кандидата за истраживачки рад на пољу феноменологије и самостално провођење конкретних феноменолошких истраживања. Упознавање са средишњим проблемима савремене феноменологије.

Исход предмета

Оспособљавање кандидата за истраживање феноменологије у оквирима савремене филозофије. Увид у тенденције развоја „феноменолошког покрета“. Спремност кандидата за истраживање савремених токова феноменолошког мишљења.

Садржај предмета

Хусерл и Брентано. Интенционалност. Феноменологија као „логичко истраживање“. Развој Хусерловог мишљења. Од статичке ка генетичкој феноменологији. Прва генерација феноменолога. Гетингеншки круг. Хајдегерово критика феноменологије. Финк: феноменологија као космологија. Основни тематски правци у оквиру феноменологије. Феноменологија у Француској: Мерло-Понти, Левинас, Дерида, Рикер, Марион. Основни проблеми савремене феноменологије.

Препоручена литература

- 1, Husserl, Edmund, *Husserliana*, Den Haag: M. Nijhoff 1954.
- 2, Husserl, Edmund, *Логичка истраживања*, Загреб: Бреза 2005.
- 3, Хусерл, Едмунд, *Криза европских наука и трансцендентална Феноменологија*, Г. Милановац: Дечје новине 1991.
- 4, Hajdeger, Martin, *Prolegomena za povijest pojma vremena*, Zagreb: Demetra 2000.
- 5, Хајдегер, Мартин, *Мој пут у феноменологију*, у: О ствари мишљења Београд: Плато 1998.
- 6, Spiegelberg, Herbert, *The Phenomenological Movement*, Berlin: Springer 1982.
- 7, Рајнах, Адолф, „О феноменологију“, у: Архе 4/2005 Нови Сад: Филозофски факултет 2005.
- 8, Szilasi, Wilhelm, *Einführung in die Phänomenologie E. Husserls*, Tübingen: M. Niemeyer 1959.
- 9, Conrad-Martius, Hedwig, „Realontologie“, u: *Jahrbuch für Philosophie und Phänomenologische Forschung*, 6/ 1923.
10. Fink, Eugen, *Zur ontologischen Frühgeschichte von Raum – Zeit –Bewegung*, Den Haag: M. Nijhoff 1957.
- 11, Fink, Eugen, *Studien zur Phänomenologie 1930 – 1939*, Den Haag: M. Nijhoff 1966.
- 13, Валденфелс, Бернхард *У мрежама животног свијета*, Сарајево: В. Маслеша 1991.
- 14, Валденфелс, Бернхард, *Топографија страног*, Нови Сад: Stilos 2005.

Савремена филозофија марксизма

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Активно знање и изворно читање дела из марксистичке филозофије, те изградња властитог става о месту марксистичке филозофије у светској историји филозофије.

Исход предмета

Оспособљеност студената докторских студија за адекватно истраживање теорија изворног и савременог марксизма у подручју филозофије.

Садржај предмета

Теоријски извори филозофије марксизма. Маркс. Енгелс.

Савремени марксизам: западни (Блох, Лефевр, Лукач), руски марксизам (Лењин, Деборин), критичка теорија друштва (Маркузе,

Адорно, Хоркхајмер, Хабермас), праксис-филозофија.

Анализа изворних текстова Маркса, Енгелса, Блоха, Маркузеа.

Препоручена литература

1. Маркс, К., *Капитал*, Нолит, Београд, 1948
2. Маркс, К., *Разлика између Епикурове и Демокритове филозофије природе*, Београд: Култура, 1955
3. Енгелс, Ф., *Дијалектика природе*, БИГЗ, Београд, 1979
4. Енгелс, Ф., *Анти-Диринг*, БИГЗ, Београд, 1979
5. Маркс, К., Енгелс Ф., *Рани радови*, Напријед, Загреб, 1977
6. Блох, Е., *Принцип нада*, Напријед, Загреб, 1984
7. Маркузе, Х., *Ум и револуција*, Маслеша, Сарајево, 1987
8. Маркузе, Х., *Хегелова онтологија и теорија повијесности*, В. Маслеша, Сарајево 1981
9. Адорно, Т., *Филозофска терминологија*, Свјетлост, Глобус, Сарајево, Загреб, 1986
10. Адорно, Т., *Три студије о Хегелу*, В. Маслеша, Сарајево, 1990
11. Хабермас, Ј., *Теорија и пракса*, БИГЗ, Београд, 1980

Савремена етика и практичка филозофија

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Студиј треба да омогући продубљена сазнања из целине етичке традиције и традиције практичке филозофије, као и добру оријентацију у савременим дискусијама из ових области филозофије.

Исход предмета

СТИЦАЊЕ ЗНАЊА И СПОСОБНОСТИ ЗА САМОСТАЛНО ИЗУЧАВАЊЕ БИТНИХ ДИСКУСИОНИХ ПОЉА У САВРЕМЕНОЈ ЕТИЧКОЈ И ПРАКТИЧКО-ФИЛОЗОФСКОЈ ЛИТЕРАТУРИ.

Садржај предмета

Носећи појмови и проблеми у традицији филозофске етике;
Велике филозофско-етичке парадигме у тардиционалној и савременој етици;
Проблем односа између етике и практичке филозофије;
Проблем заснивања филозофије политике;
Проблем заснивања филозофије права;
Проблем заснивања филозофије економије;
Семинарски рад; анализа текстова.

Препоручена литература

- 1 Перовић, М., *Филозофија морала*, Цензура, Нови Сад, 2013
- 2, Перовић, М., *Етика*, Графомедиа, Нови Сад, 2002
- 3, Перовић, М., *Практичка филозофија*,: Филозофски факултет, Нови Сад, 2004
- 4, Перовић, М., *Граница моралитета*, Дневник, Нови Сад, 1991
- 5, Кангрга, М., *Етика или револуција*, Нолит, Београд, 1985
- 6, Кангрга, М., *Пракса, вријеме, свијет*, Нолит, Београд, 1987
- 7, Хенис, В., *Политика и практичка филозофија*, Нолит, Београд, 1983
- 8, Riedel, M., *Rehabilitierung der Praktischen Philosophie*, Frankfurt am M.: F. Meiner verlag 1972
9. Хајдегер, М., *Писмо о хуманизму*, Плато, Београд, 2002

Биоетика

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Упознавање студената са специфичним биоетичким приступом фундаменталним питањима холистички схваћеног живота, која су у непосредној вези са научним и техничко-технолошким прогресом. Биоетика је у данашње време постала подручјем великих нада али и снажних контроверзи, и због тога је смисао избора овога студијског предмета на докторским студијама садржан у успостављању могућности да се студенти не само упознају са моралним дилемама с којима се могу суочити у професионалном и јавном деловању, или напосто оријентишу у савременим биоетичким дискусијама и питањима, него и да формирању самостално мишљење о њима.

Исход предмета

Студије биоетичке литературе и проблематике треба да омогуће високу верзираност у најсавременије дискусионе токове биоетике са успостављањем могућности аутономног истраживања на подручју биоетике.

Садржај предмета

Појам биоетике. Настанак и развој биоетике. Етика и биоетика. Појам живота у филозофији и другим наукама. Темелне позиције у биоетици. Екофилозофија. Нуклеарна технологија и њени изазови. Генетички модификовани организми. Статус животиња и њихова права. Биоетички проблеми у медицини. Еугеника. Вантелесна оплодња. Абортус. Трансплантација органа. Клонирање. Еутаназија. Биоетика и болести зависности. Биоетика и религија. Биоетика и право. Биоетика и политика.

Семинарски рад; анализа текстова; самостално истраживање задатих биоетичких проблема.

Препоручена литература

1. Ракић, В., Младеновић, И., Дрезгић, Р., *Биоетика*, Службени гласник, Београд, 2012.
2. Muzur, A., Sass, H.-M., *Fritz Jahr and the Foundations of Global Bioethics*, Verlag, Berlin, 2012.
3. Ринчић, И., *Еуропска биоетика: идеје и институције*, Пергамена, Загреб, 2011.
4. Арамини, М., *Увод у биоетику*, Кршћанска садашњост, Загреб, 2009.
5. Човић, А., Гозић, Н., Томашевић, Л., (ур.), *Од нове медицинске етике до интегративне биоетике*, Пергамена, Хрватско биоетичко друштво, Загреб, 2009.
6. Ваљан, В., (ур.), *Интегративна биоетика и изазови савремене цивилизације*, Биоетичко друштво у БиХ, Сарајево, 2007.
7. Жарден, Џ.Р. де., *Еколошка етика*, Службени гласник, Београд, 2006.
8. Reich, W.T., *Encyclopedia of Bioethics*, Simon & Schuster – Macmillan, New York, 1995.
9. Beauchamp, T.L., Childress, J.F., *Principles of Biomedical Ethics*, Oxford, 1994.

Филозофија уметности

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Да студенти докторских студија самостално истражују подручје филозофије уметности, категоријалних појмова вредности и модерне уметности.

Исход предмета

Способност и знање филозофских уметничких вредности.

Садржај предмета

О природи уметничког дела. Настајање уметничког дела. Закони уметничког дела. Услови и узроци стварања. Идеал у уметности. О карактеру уметничког дела. Питање форме. Структура уметничког дела. Фантазија, машта и геније. Рецепција уметничког дела. Естетски доживљај. Појам укуса. Лепо и узвишено. Естетске вредности.

Препоручена литература

1. Шелинг, Ф.В.Ј., *Филозофија уметности*, БИГЗ, Београд, 1989
2. Бимел, В., *Филозофијске вриједности модерне умјетности*, ЦДД, Загреб 1980
3. Далхаус, К., *Естетика музике*, КЗНС, Нови Сад, 1992
4. Ингарден, Р., *Онтологија уметности*, КЗНС, Нови Сад, 1991
5. Ипол, Т., *Филозофија уметности*, СКЗ, Београд, 1955
6. Gethmann-Siefert, *Einführung in die Aesthetik*, UTB , Stuttgart, 1995

Филозофија рада

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Да студенти докторских студија самостално истражују подручје филозофских основа категоријалних појмова унутар појма рада као генеричког одређења онога што јесте човек.

Исход предмета

Филозофско знање о суштини човековог процеса рада.

Садржај предмета

Увод. Социологија рада и филозофија рада. Методологија филозофије рада. Историја рада. Рад и праксис. Рад и култура. Рад и време. Облици рада. Интелектуални рад. Организација рада. Рад и пол. Мотивација рада. Отуђени рад. Размрвљени рад. Професионализација, предузетништво, и маркетинг. Рад као генеричко биће човека: Марксова критика Хегеловог схватања рада. Криза рада. Рад и морал.

Анализа изворних текстова и семинарских радова.

Препоручена литература

1. Nosow, S., Form, W. H., *Man, Work and Society*, Basic Books, NY, 1962
2. Хабермас, Ј., *Техника и знаности као идеологија*, Школска књига, Загреб, 1986
3. Hage, J., *Theories of Organizations*, Wiley, NY, 1980
4. Kube, J., *Techne und Arete*, de Gruyter, Berlin, 1969
5. Лефевр, А., *Урбана револуција*, Нолит, Београд, 1974
6. Маркс, К., *Капитал*, Култура, Београд, 1964
7. Милс, Р., *Знање и моћ*, Вук Караџић, Београд, 1966
8. Moore, W. E., *World Modernization*, Elsevier, NY, 1979
9. *Повест рада*, (ур.) Шнајдер, Х., ГЗХ, Загреб, 1987
10. Schumpeter, J. A., *The Theory of Economic Development*, Harvard University Press, Cambridge, 1934

Филозофија историје

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Продубљено познавање проблема којима се бави филозофија историје. Оспособљавање кандидата за истраживачки рад на пољу филозофског тематизовања историје. Упознавање са стратегијама оспоравања филозофије историје и са могућностима савремене конституције филозофско-историјских проблема.

Исход предмета

Упознавање кандидата са различитим перспективама проблематизовања филозофије историје. Увид у тенденције развоја филозофије историје, али и у позиције које оспоравају могућност њене конституције као филозофске дисциплине. Спремност кандидата за истраживање савремених феномена у хоризонту меродавних историјских искустава.

Садржај предмета

Појам универзалне историје. Трансформација латинске *Historia* у јединствену *Geschichte*. ХердEROVA филозофија историје. Романтичарска филозофија историје. Феноменолошка филозофија историје. Оспоравања филозофије историје (Буркхарт, Денто). Структурализам и филозофија историје. Холокауст и поимање историје. Постколонијална критика филозофије историје. Филозофија историје/техника/култура.

Препоручена литература

1. Baumgartner, Hans Michael, „Philosophie der Geschichte nach dem Ende der Geschichtsphilosophie“, у: *Der Sinn des Historischen*, Frankfurt am/M. Fischer. 1996.
2. Berlin, Isaija, *Корени романтизма*, Београд, Службени гласник. 2006.
3. Bossuet, Jacques-Bénigne, *Discours sur L'Histoire Universelle*, Venise. 1752.
4. Burckhardt, Jacob *Weltgeschichtliche Betrachtungen*, Basel/Stuttgart: Schwabe & Co Verlag 1970.
5. Binoche, Bertrand, *La raison sans l'Histoire. Échantillons pour une histoire comparée des philosophies de l'Histoire*; Paris: PUF. 2007
6. Rohbeck, Johannes, *Aufklärung und Geschichte. Über eine praktische Geschichtsphilosophie der Zukunft*, Oldenbourg, Berlin 2010.
7. Derrida, Jacques, *Edmund Husserl, L'Origine de la géométrie*, Paris: PUF. 1962.
8. Droysen, Johann G, *Grundriss der Historik*; Leipzig 1868.
9. Burns, Robert, *Philosophies of History: From Enlightenment to PostModernity*, Oxford: Blackwell. 2000.
10. Husserl, Edmund, *Ergänzungsband zur Krisis*, Husserliana XXIX. Den Haag: Nijhoff. 1993.
11. Iselin, Isaak *Über die Geschichte der Menschheit*. Karlsruhe. 1784.
12. Koselleck, Reinhart *Vergangene Zukunft*. Frankfurt am Main: Suhrkamp. 1995.
13. Lübbe, Hermann, *Geschichtsphilosophie. Verbliebene Funktionen* Erlangen/Jena: Palm & Enke. 1993.
14. Marquard, Odo, *Schwierigkeiten mit der Geschichtsphilosophie*, Frankfurt am Main: Suhrkamp. 1973.
15. Muller, Herbert J. *The Uses of the Past*, New York: Oxford University Press 1952.
16. Danto, Arthur, *Analytical Philosophy of History*, London Cambridge Univ. Press 1965.

Филозофија економије

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Предмет треба да омогући студентима да у високом степену овладају тематиком синтетичке целине практичке филозофије, посебно с обзиром на проблематику могућности заснивања филозофије економије као практичко-филозофске дисциплине.

Исход предмета

Стицање способности студената за самостална тематска истраживања на подручју филозофије економије и дисциплинама које се с њом синтетички прожимају.

Садржај предмета

Економска рефлексија у хеленској и римској филозофији,
Заснивање филозофије економије у немачком идеализму,
Филозофски темељи економских школа и праваца.
Глобализација, антиглобализација и алтерглобализација.
Семинарски рад; анализа одабраних текстова.

Препоручена литература

1. Перовић, М.А., *Практичка филозофија*, Филозофски факултет Нови Сад, Нови Сад, 2004
2. Шошкић, Б., *Историја економских доктрина*, Економски факултет, Београд, 1977
3. Маркс, К., *Капитал*, Култура, Београд, 1964
4. Маркс, К., *Темељи слободе*, Напријед, Загреб, 1987
5. Маркс, К., *Теорије о вишку вредности 1-3*, Култура, Београд, 1965
6. Rotgers, K., *Wirtschaftsphilosophie*, Meiner Verlag, Frankfurt am M., Ph., 2006
7. Хегел, Г.В.Ф., *Основне црте филозофије права*, В. Маслеша, Сарајево, 1989

Филозофија образовања

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Да изворно влада теоријским и практичним знањем о филозофској суштини образовања те да на темељу критичког мишљења самостално истражује и тиме значајно допринесе развоју филозофских основа образовања и његовог места у друштву.

Исход предмета

Способност организовања и остваривања васпитних и образовних задатака како у сфери образовања уопште тако и у настави филозофије и логике.

Садржај предмета

Образовање као филозофски проблем – проблем образовања у светлу посебних филозофских дисциплина (етике, епистемологије, филозофске антропологије и др.). Проблем васпитања и образовања у историји филозофског мишљења: античкој, нововековној (епоха ренесансе, енглески емпиризам, рационализам и метафизички системи 17.века, француско просветитељство 18.века, немачка класична филозофија) и савременој филозофији. Прагматички и аналитички приступ образовању.

Препоручена литература

1. Дјуи, Џ., *Васпитање и демократија*, Обод, Цетиње 1970.
2. Хегел, Г. В.Ф., *Филозофска пропедеутика*, Графос, Београд, 1985.
3. *Philosophy of Education – Major Themes in the Analytic Tradition*, Vol. 1 - Philosophy and Education, Paul Hrist – Patricia White (eds), Routledge, London – New York, 1998.
4. Noddings, N.I., *Philosophy of Education*, Westview Press, Colorado, 1998.
5. Гадамер, Х.-Г., *Истина и метода*, “Веселин Маслеша”, Сарајево, 1978, 35-45.
6. Грубор, Н., “Образовање и уметност као димензије херменеутичког”, *Естетика и образовање*, Естетичко друштво Србије, Београд 2011, 181-185.
7. Декарт, Р., *Медитације о првој филозофији*, прва и друга Медитација, Зав. за уџб., Београд, 2012.
8. Јасперс, К., *Увод у филозофију*, погл. 1,2,4, Просвета, Београд, 1973.
9. Финк, Е., *Основни феномени људског постојања*, увод, Нолит, Београд, 1984.
10. Јегер, В., *Паидеиа*, поглавље „Софисти“, Књиж. заједница Новог Сада, Нови Сад, 1991.
11. Кант, И., “Шта је просвећеност”, у *Архе*, 2004, 1, 260-264.
12. Лиотар, Ж.-Ф., *Постмодерно стање*, прво поглавље, Братство-Јединство, Нови Сад, 1988.
13. Лисман, К. П., *Теорија необразованости*, Јесенски и Турк, Загреб, 2008.

Структурализам

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Да се на темељима претходне спознаје о основама историје савремене филозофије студенти докторских студија сада самостално упуте у истраживања бити модерних филозофских теорија и метода различитих области структурализма.

Исход предмета

Изворно читање и истраживање посебно савремених студија с подручја историје структуралистичких теорија у филозофији, социологији и лингвистици.

Садржај предмета

Структурализам, филозофија, социологија и лингвистика.

Логичке структуре.

Физичке и биолошке структуре.

Психолошке структуре.

Лингвистички структурализам.

Структуре друштвених појава.

Анализа текстова и семинарских радова.

Препоручена литература

1. Леви-Строс, К., *Структурална антропологија*, Стварност, Загреб, 1977
2. Леви-Строс, К., *Дивља мисао*, Нолит, Београд, 1996
3. Фуко, М., *Ријеч и ствари*, Нолит, Београд, 1971
4. Фуко, М., *Археологија знања*, Плато, Београд, 1998
5. Алтисер, Л., *Како читати Капитал*, Извори и токови, Загреб, 1975
6. Пијаже, Ж., *Структурализам*, БИГЗ, Београд, 1978
7. Пијаже, Ж., Чомски, Н., *Теорије језика. Теорије учења*, Нови Сад, 1997
8. Чомски, Н., *Граматика и ум*, Нолит, Београд, 1972
9. Де Сосир, Ф. *Општа лингвистика*, Нолит, Београд, 1969

Херменаутика

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема услова

Циљ предмета

Циљ предмета је да докторанти буду упознати са историјским развојем херменеутике као филозофске дисциплине и могућностима примене методе тумачења у различитим систематским контекстима.

Исход предмета

Исход предмета је да докторанти могу применити знања из херменеутике приликом интерпретације филозофских и других врста текстова и да могу самостално просуђивати о дометима херменеутичке методе у различитим дисциплинама (логика, методологија, епистемологија, филозофија науке, етика, естетика ...).

Садржај предмета

Појам херменеутике. Разумевање и тумачење. Историја херменеутике (старогрчки извори, Библијска херменеутика, протестантска херменеутика, Шлајермахер, Бек, Дилтај, Хајдегер, Гадамер). Од методе ка дисциплини тумачења. Класична и филозофска херменеутика. Херменеутичка логика (Миш, Липс, Кениг). Херменеутика и методологија наука (објашњење *versus* разумевање). Херменеутика и феноменологија (Хајдегера „херменеутика фактичности“). Универзални захтев херменеутике (Гадамер, Хабермас). Критика херменеутике (Алберт, Кремер). Компарација херменеутике и аналитичке филозофије (Апел). Нови изазови херменеутике.

Препоручена литература

1. Albert, H., *Kritik der reinen Hermeneutik*, Mohr Siebeck, Tübingen, 1994
2. Апел, К.-О.: *Трансформација филозофије*, В. Маслеша, Сарајево, 1980
3. Бети, Е., *Херменеутика као општа метода духовних наука*, Књижевна заједница Новог Сада, Нови Сад, 1988
4. Врикт, Г. Х. фон, *Објашњење и разумевање*, Нолит, Београд, 1975
5. Дилтај, В., *Заснивање духовних наука*, Просвета, Београд, 1980
6. Гадамер, Х.-Г., *Истина и метода*, В. Маслеша, Сарајево, 1978
7. Гронден, Ж., *Увод у филозофску херменеутику*, Академска књига, Нови Сад, 2010
8. Кремер, Х., *Критика херменеутике*, Академска књига, Нови Сад-Београд, 2010
9. Lirps, H., *Херменеутичка логика*, Наклада Брежа, Загреб, 2011
10. Смиљанић, Д., „Дискурзивитет и евокација. Форме логоса у херменеутичкој логици“, *АРХЕ* 3, Нови Сад, 2005, стр. 131–145
11. Смиљанић, Д., „Прелиминарије за ревизију филозофске херменеутике“, *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду*, XXXIII–1, Нови Сад, 2008, стр. 119–138
12. Хајдегер, М., *Онтологија. Херменеутика фактичности*, Академска књига, Нови Сад, 2007
13. Хирш, Е. Д., *Начела тумачења*, Нолит, Београд, 1983
14. Schleiermacher, F. D. E., *Херменеутика и критика*, Деметра, Загреб, 2002.

Филозофија духа

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема услова.

Циљ предмета

Докторанти треба да продубе знање из филозофије духа стечено на основним академским студијама тако што ће се упознати са актуелним концепцијама које дискутују проблем односа духа и тела из аналитичке и неурофилозофске перспективе.

Исход предмета

Докторанти ће умети да заузму и одбране сопствени став у конфронтацији са актуелним филозофским позицијама на пољу филозофије духа (дуализам, физикализам, бихевиоризам, теорија идентитета, функционализам, елиминатизам, конекционизам итд.); такође ће развити сензибилитет за формално-аналитичку аргументацију, али и за алтернативне типове образлагања ставова.

Садржај предмета

Дуализам и покушај његовог превазилажења у актуелној филозофији духа. Компјутерски модели свести. Појам супервенијенције. Ментална узрочност. Концепт феноменалне свести. Проблем *qualia*. Неурофилозофија мишљења, воље и емоција. Филозофија психологије. Теорије личног идентитета. Етички проблеми (проблем слободе воље, каузалне интерпретације мотивације и делања итд.).

Препоручена литература

1. Аћимовић, М., „Прилог историјској реконструкцији филозофије духа, АРХЕ 4, Нови Сад, 2005, стр. 195–206;
2. Витгенштајн, Л., *Филозофска истраживања*, Нолит, Београд, 1969
3. Дејвидсон, Д., *Метафизички огледи*, Студентски издавачки центар, Београд, 1995
4. Мишчевић, Н./Пријић, С. (прир.): *Филозофија психологије*, Хрватски културни дом, Ријека, 1993
5. Павковић, А. (прир.), *Свест и сазнање*, Нолит, Београд, 1980
6. Расел, Б., *Анализа духа*, Откровење, Београд, 2008
7. Rorty, R., *Филозофија и огледало природе*, В. Маслеша, Сарајево, 1990
8. Roth, G., *Aus Sicht des Gehirns*, Suhrkamp, Frankfurt a. M., 2009
9. Ryle, G., *The Concept of Mind*, Penguin Books, Harmondsworth, 1966
10. Станковић, Б. (прир.), *Психофизички идентитет или сазнајно повлашћен положај?*, Мали Немо, Панчево, 2004
11. Строл, Е., *Аналитичка филозофија у двадесетом веку*, Дерета, Београд, 2005
12. *Трећи програм Радио Београда*, бр. 123–124, III–IV, Београд, 2004, стр. 189–308 (темат: проблем идентитета).

Филозофија природних наука

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 10

Услов: Нема

Циљ предмета

Да се обухвати теоријски и историјски контекст фундаменталних категорија филозофије природних наука.

Исход предмета

Самостално изворно читање студија с подручја филозофских основа природних наука.

Садржај предмета

Увод.

Логика природних наука (категоријални системи природних наука)

Епистемологија природних наука (проблем сазнања и знања, чулност, разум ум, интуиција, опажање)

Методологија природних наука (методе у природним наукама, филозофски метод природних наука, класификација природних наука; хипотезе, закони, теорије и објашњења, образовање појмова, теоријска редукција)

Етика и природне науке.

Анализа филозофских текстова и семинарских радова.

Препоручена литература

1. Хемпел, К., *Филозофија природних наука*, Плато, Београд, 1977
2. Попер, К., *Логика научног открића*, Нолит, Београд, 1973
3. Нејгел, Е., *Структура науке*, Нолит, Београд, 1974
4. Дијем, П., *Циљ и структура физичке теорије*, ИКЗС, Нови Сад, 2003
5. Heisenberg, W., *Physics and Philosophy*, Harper, New York, 1958
6. Weil, H., *Philosophy of Mathematics and Natural Science*, PUP, Princeton, 1949
7. Bridgmann, P., *The Logic of Modern Physics*, Harper, New York, 1958
8. Mayer, E., *Toward a New Philosophy of Biology*, HUP, Cambridge, 1988